

ULUSLARARASI HZ. NUH VE CUDİ DAĞI SEMPOZYUMU
International "Noah and Judi Mountain" Symposium
27-29 EYLÜL 2013 ŞIRNAK

Editörler

Doç. Dr. Hamdi GÜNDOĞAR
Yrd. Doç. Dr. Ömer Ali YILDIRIM
Yrd. Doç. Dr. M. Ata AZ

Yeryüzünde Neslin Tek Bir İnsanla Yeniden Başlamasının Örneği Olarak Hint Mitolojisinin Nuh'u: Manu ve Tufan Olayı

Muammer ULUTÜRK*

Giriş

Hemen hemen bütün dünya mitolojilerinde, önemli mitolojik epizotların büyük bir çoğunluğu kutsal metinlerin adeta değişik birer versiyonudur. Yaratılış, ilk insan, ilk insanın bir günahla iyilikler âleminde sıkıntılar âlemine atılması, ilk insan-ilk kadın, yılan, tufan, vs. Bir tufan anlatısı olmayan bir mitoloji neredeyse yoktur. Bütün bu anlatılara göre insanların işlediği günahlar yüzünden insanlık cezalandırılmış ve yeryüzü sular altında kalmıştır.¹ Sular ölüm kadar, yeniden doğumu da içermekte, suyla temas her zaman bir yeniden doğumu anlatmaktadır: çünkü bir yandan çözülmenin arkasından bir “yeni doğum” gelmektedir.² Karşımıza hangi dinsel bütün içinde çıkarlarsa çıksınlar, Sular her zaman aynı işlevleri korumaktadırlar: biçimleri çözmekte, ilga etmekte, “günahları yıkamakta”, böylece hem saflaştırıcı, hem de yeniden hayat verici olmaktadır.³ Her dinde kutsal sözlerle takdis edilmiş veya kutsallaştırılmış bir takım şeylerle temasta olan temizleyici sular mevcuttur. Bu sular, temizler, takdis eder, iblisleri kovar ve yeni bir hayat bahşederler. İşte dinlerdeki abdest, su serpmesi, banyo gibi çok sayıdaki pratiklerin anlamı budur. Kutsal Kitap geleneğinde, su, aynı şekilde hayat gücü ve hayat kaynağı olarak tasarlanmıştır. Çölü verimlileştiren, insanları ve sürülerini sulayan, yıkayan ve temizleyen sudur. Yine su tufanlarla, sağanaklarla, baskınlarla ilahi bir ceza olarak tahrip edici de olabilmektedir.⁴ Hayatı idame unsurlarının en önemlilerinden olan su, Hint tanrılar koleksiyonunun temelinde yer almakta ve su kozmogonik unsurlarına dayanmaktadır.⁵

245

Su “öldürücüdür”; her biçimi çözer, yok eder. Çok sayıda gelenek, “insanlığa” (topluma) son veren bir afetten söz etmektedir; tek bir kişi hariç ki bu da felaketten sonra yeni bir insanlığın efsanevi atası haline gelecektir. Nuh ve tufanın olayının benzeri, çok sayıda gelenekte vardır. “Ölüm suları” eski Doğu’nun, Asya’nın ve Okyanusya’nın efsanelerinin nakaratlarından biri⁶ ve bütün Akdeniz, yakın doğu ve Pasifik ve Hindistan’ı da içine alan ülkelerde ortak temadır.

“Tufan yapısal açıdan “vaftiz”le ve ölü ile yeni doğanın yıkanmasıyla veya sağlık ve üretkenlik sağlayan ayinsel ilkbahar yıkanmalarıyla karşılaştırılabilir niteliktedir.

* Yrd. Doç. Dr., Batman Üni. Fen Ed. Fak. Tarih Bölümü

1 Dursun Ali Tökel, “Kutsal Metinleri Anlamada Mitolojinin Rolü”, *Milet ve Nihal*, 6 (1), 180

2 Bkz. Mircea Eliade, *İmgeler Simgeler*, (Gece Yay., Ankara, 1992), 181-182.

3 Eliade, a.g.e., s. 183

4 Albert M. Besnard, “Katolik Mezhebi”, Çev. M. Aydın, (Din Bilimleri Yay., Konya, 1993), s. 181.

5 Muammer Ulutürk, “Dinlerde Su Tasavvurları”, *Su Medeniyeti Sempozyumu Bildirileri*, (Konya, 2010), s. 465.

6 Eliade, a.g.e., s. 189.

Suların kaderi yaradılışı incelemek ve kendi tarzlarını aşma yeteneğine sahip olmadıklarından, yani biçim haline giremediklerinden, yaradılışı yoketmektir. Sular hayali olanın, tohumların ve gizliliklerin koşulunu aşamazlar. Biçim olan her şey suların üzerinde ortaya çıkar ve sulardan kopar. Buna karşılık her “biçim”, sulardan koptuğu, hayali olmaktan çıktığı andan itibaren zamanın ve hayatın yasasına tabi hale gelir; sınırları olur, evrensel oluşuma katılır, tarihe maruz kalır, yozlaşır ve sonunda özü boşalır; ama sulara devrevi olarak dalarak ve “kozmozgonik” karşılığıyla birlikte “tufan”ı tekrarlayarak kendini yenileyebilir. Su ile yapılan ayinsel parlatma ve saflaştırmaların amacı, yaradılışın meydana geldiği zamandışı anın geçici olarak güncelleştirilmesidir; bunlar dünyaların veya “yeni insan”ın doğumunun simgesel tekrarlarıdır. Su tufanlarla, sağanaklarla, baskınlarla ilahi bir ceza olarak tahrip edicidir, hayatın ve ahlaki maceranın üç veçhesi olarak mükâfat, korkunç ceza ve temizleme vasıtasıdır.⁷

Hint Mitolojisinde Manu

Yaşadığı devrin M.Ö. 300 kadar erken veya M.S. 300 kadar geç bir tarihe tekbül ettiği söylenen Manu, rivayetlere göre ilk kanun yapıcıdır. Sanskritçe “manava” kelimesi gibi İngilizce “man” (insan) kelimesinin kökünün, etimolojik açıdan Manu kelimesine kadar götürülebileceği ileri sürülmüştür.⁸ Ünlü Hintolog Max Muller’in tahminlerine göre Manu, M.Ö. 72 ile 184 yılları arasında yaşamış olmalıdır. Fakat Prof. M. Monier Williams bu tarihi V. Yüzyıl olarak sabitlemiştir.⁹ Hindu mitolojisinde tanrılar ilk insan olan Manu’yu yaratmış ve o bütün insanlığa hayat vermiştir. Manu dünyanın ilk kralı ve bütün Hindistan krallarının atasıydı.¹⁰

Bazı Hint geleneklerine göre ise Manu, insanlığın eski ataları göz önüne alınarak verilmiş bir unvandır. Şu anki periyod yedinci Manu tarafından yönetilmektedir ve ona Vaivasvata Manu denir. Kendisi Vivasvân ve onun karısı Samjnâ’nın oğludur. Karısı ise Sraddha idi. Vaivasvata Manu’nun asıl adı Satyavrataydı. Bu, yedinci Manu olup dünyanın ilk yöneticisidir. Hikâye, “Satapatha Brahmana” gibi ilk Hindu yazıtlarında bahsedilir ve genellikle dünya genelindeki diğer kültürlerde bulunan büyük tufan felaketleri ile mukayese edilir. Özellikle Nuh ve gemisi ile kıyaslanır. Bir başka iddiaya göre Manu’nun (Nuh) 3 oğlu vardı. Charma, Sharma ve Yape-ti. Bu adlar etimolojik anlamda eski kültürlerin anlattığı Ham, Shem ve Japheth’i çağrıştırmaktadır. Değişik Hint gelenekleri içinde Manu, insanoğlunun atası ve dünyayı yöneten kral olarak tanınır. Buna göre Manu, Vishnu’nun avatari olan Matsya tarafından uyarılıp büyük bir gemi yaparak içine onun hayvan familyasını ve 9 çeşit tohumu doldurup büyük tufandan insanoğlunu kurtaran kişidir. Gemideki

7 Eliade, s. 182-183.

8 P. T. Raju, Asya Dinleri, “Manu’nun Ahlak Kanunları”, Çeviren Abdullah Davutoğlu, İnkılap Yay., 2002, s. 132; ayr. bkz. <http://www.mythfolklore.net/india/encyclopedia/manu.htm> (erişim: 10.08.2013).

9 <http://ramm.hubpages.com/hub/ANCIENT-INDIAN-LEGAL-PHILOSOPHERS-MANU> (erişim: 07.07.2013).

10 <http://www.mythencyclopedia.com/Le-Me/Manu.html> (erişim: 12.08.2013).

tohumlar “sular çekildikten sonra yeni ağaçlar, çimler ve bitkilerin yetişmesi için konulmuştur.”¹¹

Ünlü Hint klasiği Mahabharata, Manu hakkında şunları kaydetmiştir:

“Ve Manu’ya büyük bilgelik bahşedildi ve erdeme adandı. Ve o bir soyun atası oldu. Ve Manu’nun soyundan bütün insan ırkı doğdu. Brahmanas, Kshettriyas ve diğerleri onun soyundan türemiştir ve buyüzden hepsine Manavas dendi. Daha sonra, Brahmanas Kshettriyas ile birleşti ve Manu’nun oğulları (Brahmanas) kendilerini Veda öğretilerine adadı. Manu’nun sahip olduğu diğer 10 çocuğun isimleri Vena, Dhrishnu, Narishyan, Nabhaga, Ikshakus, Karusha, Saryati, bir kız olan İla, Prishadhru ve Nabhagarishta. Onların hepsi kendilerini Kşatriya’nın uygulamalarına adadılar. Bunlara ek olarak, Manu’nun dünyada 50 oğlu vardı. Fakat biz duyduk ki onların hepsi birbirleri ile kavga edip yok oldular.”¹²

Matsya Purana’ya göre bilge Manu, tanrı tarafından yaratılan ilk adam ve ilk insandı. Purana’da bahsedildiği şekliyle Tanrı Brahma kutsal gücünü kullanarak tanrıça Shatrupa’yı (Saraswatinin ilk adlandırıldığı gibi) yarattı. Manu, Brahma ve Shatrupanın çiftleşmesi ile doğdu. Manu karısı Ananti’yi uzun bir kefarete (günahlardan arınma) yoluyla kazandı. Geriye kalan tüm insan ırkı Manu ve Ananti’den gelmedir. Manu ve Ananti’nin çocukları hakkındaki detaylar Bhagavata Purana’da bulunmaktadır. Ayrıca Manu (Manu Smriti=Manu kanunları) adlı eserin yazarı olarak düşünülmektedir. Bu eser Manu’nun birkaç keşişe verdiği nutukların özetlerini içermekteydi.¹³

İlk Manu’ya Svâyambura denir; kendini doğurmuş olanın yani Brahma’nın oğludur. Rivayetlere göre insanlar için kanun tanzim eden ve mükevvün olan yedi Manu vardır. İlkini yaratıcı Brahma doğurdu. Diğer altı Manu, sırasıyla ilkinin torunlarıdır. Bu yedi Manu’nun-Svayambu ve diğerleri- büyük güçleri vardı. Kendi devirlerinde onların her biri, tüm bu hareket eden ve etmeyen varlıklar dünyasını yaratıp ona hükmetti.¹⁴ Bunların her biri bir Manu çağında hüküm sürmüştür. Meşhur hukuk kanunlarının derleyicisi olduğuna inanılan ilk Manu’nun Svayambhu’dan zuhur ettiği düşünülür. İnaniş’a göre tufandan kurtarılan Manu yedinci Manu’dur. Bu Manu’nun ilk kadın Shatarupa’nın kocası ya da oğlu olduğuna da inanılır. Bundan başka Hint Mitolojisinde, ilk insan Manu’nun tanrıça İla ile ilişkisini konu alan birçok mitolojiye rastlanır.¹⁵ Veda ve Hinduizme göre dünyanın yaratılışından sonra ilk defa kurban

¹¹ <http://powerpointparadise.com/blog/2012/10/manu-the-indian-noah-his-flood-story-agrees-with-other-deluge-accounts/> (erişim: 12.08.2013).

¹² The Mahabharata of Krishna-Dwaipayana Vyasa, Vol. I Adi Parva, Calcutta, s. 183.

¹³ http://articles.timesofindia.indiatimes.com/2007-09-30/open-space/27955659_1_sanskrit-first-man-saraswati (erişim: 14.08.2013).

¹⁴ Raju, a.g.e., s. 146-147.

¹⁵ The Mahabharata, of Krishna-Dwaipayana Vyasa, Vol I Adi Parva, Calcutta, s. 183; Şinasi Gündüz, Din ve İnanç Sözlüğü, Vadi Yay., Ankara, 1998, s. 246.

takdim eden insan; bir tufan esnasında, o zaman balık şeklinde dünyaya gelen Vişnu tarafından kurtarılmıştır. Manu'ya atfedilen eser, Brahmanların vazife, hak ve ahlakından malumat veren, M.Ö. 2. asır ile M.S. 2. asır arasında yazılan "Manu Kanunları" adlı hukuk kitabıdır.¹⁶

Tufan Niçin Gerçekleşti?

Bazı Hint kaynakları tanrı Brahma'nın ağzından tufanın gerçekleşme sebebini birkaç gerekçeye bağlar. Bunlar;

- 1) Tanrılarla bağlantısını kaybetmiş insanların çoğalması,
- 2) Dünyada insanoğlunun "dharma"¹⁷yı günlük yaşantısından çıkarması ve tanrılarının yeni bir başlangıcın sırada olduğuna karar vermiş olmaları,
- 3) Kardeşin kardeşten çalması, oğulların babalarını kandırmaları ve gençlerin büyüklerine daha fazla önem göstermemeleridir.

Tanrılar bu sebeplerle insanoğlunu helak etmeden önce güçlü bir inançla dharmaya yeniden bağlanmaları konusunda onlara üç yıl süre vermeyi kararlaştırırlar.

Tanrı Vishnu Manu'ya Tufanı Haber Veriyor

Fakat kaos ve karmaşıklık zamanı üç yıl boyunca devam eder. İşte bu sırada Tanrı Vishnu'nun ilgisi halen daha inancına ve imanına karşı dindar kalabilen birine çekilir. Tanrı Vishnu bu adamın (Manu) kurtarılmaya değer olduğuna karar verir. Vishnu ilk defa dünyadaki şekline (avatarına) girerek cennetten aşağıya iner. Bu avatarın adı Matsyadır ve tanrı Vishnu bir balık formundadır. Matsya, Manu'ya giderek onu eli kulağında olan kıyamet konusunda ve Manu'nun kurtuluşu hakkında uyarır. Manu'ya içine hayvanları ve bitkileri sığdırabileceği büyük bir gemi inşa etmeyi emreder. Manu bu duruma şaşırır. Çünkü O, okyanusun yakınlarında bile yaşamamaktadır.¹⁸

Geminin Yapımı

Matsya bu sure zarfında dünyada kalmaya karar verir. Manu'ya görevinde yardım edecek ve insanoğlunun ne kadar daha kendilerinden uzaklaşabileceğini görecektir. Manu'nun gemiyi tamamlaması birçok ayını alır. Elimizdeki bilgiler geminin özellikleri hakkında bilgi vermemektedirler.

Tufanın Gerçekleşmesi

Manu ve Tufan öyküsü, antik Sümer mitolojisinde, Kitab-ı Mukaddes'te ve

16 Annamari Schimmel, *Dinler Tarihine Giriş*, (Kırkambar Yay., İstanbul, 1999), s. 236

17 Dharma, Sanskrit dilinde "dhar" veya "dhri" sözcüğünden türetilmiş olup, Doğu dinleri ve mistisizminde 10'dan fazla farklı anlamda kullanılmaktadır. Anlamlarından bazıları şunlardır: Evrenin düzenini ve ruhsal gelişimi sağlayan kozmik doğa yasaları (bu yasalardan ikisi karma yasası ve samsara yasası olarak bilinir), ulu düzen, hakiki doğa, hakikat, vazife, doğruluk, erdem, ahlak, bilgelik, öğreti, yüksek hakikatlere götüren yol.

18 <http://students.ou.edu/w/aimee.k.wendt-1/storybook%202-%20story%201.html> (erişim: 13.08.2013).

Kur'an-ı Kerim'de anlatılan kıssaya oldukça benzerlik göstermektedir.¹⁹

Manu Tufanı'nın öyküsü, Manu'nun elini suyla yıkarken küçük bir balığın kendisine gelmesiyle başlar. Balık dile gelerek bir selin bütün mahlukatı alıp götüreceğini ancak bunu kendisine yardım etmesi şartıyla yapacağını, öncelikle büyümesi gerektiğini söyler.

Manu, balığı bir kavanoza koyar. Ona sığamayacak kadar büyüyünce bir gölcük kazıp balığı onun içine bırakır. Ona da sığamayacak kadar büyüyünce, Manu balığı denize salar. Büyüyen balık böylece tehlikeden uzak olur. Balık kısa bir zamanda, ileride (tüm balıkların) en büyüğü olacak "Caşa" haline gelir. Sonra da Manu'ya "sel, filan filan yıl gelip çatacak. Bu yüzden beni dinle ve bir gemi inşa et. Sel suları yükselince onun içine gir. Ben seni sel sularından koruyacağım" der. Manu, balık tarafından ona önceden söylenen yıl geldiğinde tavsiyesine göre hareket edip bir gemi yapar. Sel suları yükseldiğinde gemiye girer. Sonra balık yüzüp onun yanına gelir. Manu geminin halatını balığın boynuzuna bağlar ve böylece hızla Kuzey Dağı'nın (Himalaya) oraya erişir. Balık o zaman şöyle der: "Ben seni kurtardım. Gemiye bir ağaca bağla ve dağın tepesindeyken suların seni karaya oturtmasına müsaade etme. Sular çekildikçe sen de aşağı in." O da bunun üzerine tedricen aşağı iner. İşte bu yüzden de Kuzey Dağı'nın o bayırına "Manu Yokuşu" denmektedir. Sel bütün mahlukatı alıp götürür, geriye bir tek gemidekiler ve Manu canlı olarak kalır.²⁰

249

Tufandan Sonra

Bir süre sonra evlat arzusuyla tapınıp kendini cezalandırmaya başlayan Manu, pişmiş aştan bir adak hazırlar ve sulara adak olarak, erimiş yağ, ayran, süt yağı ve lor sunar. Bir yıl içinde bu adaklardan bir kadın yaratılır. Kadın, üzerinden damlalar dökülür halde ayağa kalkar; erimiş yağ onun ayak izlerinde birikir. Manu bu defa evlat arzusuyla eşiyle birlikte tapınmaya ve kendini cezalandırmaya devam eder. İşte o kadın vasıtasıyla Manu'dan bir ırk türer. Bu, Manu'nun ırkıdır. O kadının vasıtasıyla hangi nimeti istediye ona tevcih edilir (Satapatha Brahmana, 1:8).²¹

Sonuç

Ölüm suları yahut tufan felaketlerinin başlama-bitiş ve sonrasını aktaran rivayetlerin birbirine hayli benzediği görülen tufan öykülerinin genel olarak ortak konusu, yeryüzünü günahlarla doldurarak kutsal yasalara karşı gelen insanlar, içlerinden onları uyarmakla görevlendirilmiş kimseler, tanrısal bir cezanın yeryüzünü temizlemesi ve hayatın yeniden başlaması noktasına birleşmektedir.

19 <http://powerpointparadise.com/blog/2012/10/manu-the-indian-noah-his-flood-story-agrees-with-other-deluge-accounts/> (erişim: 12.08.2013).

20 P. T. Raju, a.g.e., s. 71.

21 P. T. Raju, a.g.e., s. 72.

Çok sayıda gelenek, insanlığın yaşamasına son veren böylesi bir felaketten söz etmekte ve insanlığın efsanevi atası olacak birine vurgu yapmaktadır. Hint tanrıları tarafından görevlendirilen Manu, öyküsü itibarıyla bu efsanevi atalardan biri olmaktadır.

Manu, “büyük tufandan insanoğlunu kurtaran kişi” olarak zikredildiğinden kanaatimizce Manu tufanı bugünkü Kuzey Hindistan ve Nepal civarında gerçekleşmiş ve belirli bir bölge felaketten etkilenmiş olmalıdır.

Kaynakça

- Albert M. Besnard, “Katolik Mezhebi”, Çev., M. Aydın, (Din Bilimleri Yayınları, Konya, 1993).
- AnnamarieSchimmel, Dinler Tarihine Giriş, (Kırkambar Yayınları, İstanbul, 1999).
- Dursun Ali Tökel, “Kutsal Metinleri Anlamada Mitolojinin Rolü”, *Milel ve Nihal*, 6 (1), 180.
- Mircea Eliade, İmgeler Simgeler, (Gece Yayınları, Ankara, 1992).
- Muammer Ulutürk, “Dinlerde Su Tasavvurları”, *Su Medeniyeti Sempozyumu Bildirileri*, (Konya, 2010), s. 465.
- The Mahabharata, of Krishna-Dwaipayana Vyasa, Vol I, p. 183, (Adi Parva, Calcutta, trs).
- P. T. Raju, Asya Dinleri, “Manu’nun Ahlak Kanunları”, Çev.,Abdullah Davutoğlu, (İnkılap Yayınları, 2002).
- http://articles.timesofindia.indiatimes.com/2007-09-30/open-space/27955659_1_sanskrit-first-man-saraswati
- <http://www.bythegods.net/post/536093506>.
- <http://decodehindumythology.blogspot.com/2012/04/manu-first-man.html>.
- <http://www.fordham.edu/halsall/india/manu-full.asp>.
- <http://historel.tripod.com/orient/10inde.htm>.
- <http://www.mythencyclopedia.com/Le-Me/Manu.html>.
- <http://powerpointparadise.com/blog/2012/10/manu-the-indian-noah-his-flood-story-agrees-with-other-deluge-accounts/>
- <http://ramm.hubpages.com/hub/ANCIENT-INDIAN-LEGAL-PHILOSOPHERS-MANU>.
- <http://students.ou.edu/W/Aimee.K.Wendt-1/Storybook%20-%20Story%201.html>.